

Vận dụng tư tưởng Hồ Chí Minh về xây dựng văn hoá học đường cho học sinh, sinh viên hiện nay

Đoàn Thị Tâm*

*Trường Đại học Hạ Long

Received: 9/2/2023; Accepted: 13/2/2023; Published: 10/3/2023

Abstract: Ho Chi Minh was a cultural celebrity who knew how to absorb and preserve the traditional cultural values of the nation. School culture is a very important environment for character training and educating the young generation who live with ambitions and ideals of a good life. Building a school culture must be considered the focus and most important in school. If the learning environment is lacking in culture, it will not be able to perform the function of transmitting humanistic knowledge to the younger generation. Ho Chi Minh's thought on culture has long become the Party's guideline in the cause of building an advanced culture imbued with national identity.

Keywords: Ho Chi Minh Thought; School culture; Student.

1. Đặt vấn đề

Trong bối cảnh hiện nay, bạo lực học đường (BLHD) ngày càng bộc lộ tính nguy hiểm và phức tạp đang trở thành vấn đề bức xúc của xã hội. Xây dựng văn hóa học đường (VHHĐ) là thực hiện một quá trình quản lý giáo dục nhằm mục đích xây dựng, phát triển trường học thành môi trường văn hóa - giáo dục lành mạnh, các thành viên trong trường có hành vi văn hóa chuẩn mực ngày càng ổn định theo chiều hướng phát triển bền vững. Tuy nhiên trong thực tế có một số trường học chưa thực sự quan tâm xây dựng VHHĐ. Vì vậy những hành vi lệch chuẩn trong trường học có cơ hội phát sinh trong đó có BLHD. Để làm rõ hơn bài viết nghiên cứu phân tích về việc: “Vận dụng tư tưởng Hồ Chí Minh về xây dựng VHHĐ cho học sinh, sinh viên (HSSV) ở nước ta hiện nay”.

2. Nội dung nghiên cứu

2.1. Thực trạng VHHĐ ở Việt Nam hiện nay

Trong nền kinh tế toàn cầu như hiện nay và nhất là khi Việt Nam đã gia nhập WTO với nhiều thời cơ và thách thức, mặt trái của nền kinh tế thị trường và hội nhập đã tác động lớn đến xã hội nói chung cũng như giáo dục nói riêng, nó làm cho bộ mặt văn hóa của xã hội dần bị biến dạng, và đã có nhiều biểu hiện xuống cấp, tha hóa.

Hiện nay, một bộ phận không nhỏ thanh thiếu niên đua đòi ăn chơi, sa vào các tệ nạn xã hội, thực trạng bạo lực học đường đến mức báo động; đạo đức nhà giáo xuống cấp nghiêm trọng, tình trạng thiếu công bằng, gian lận trong thi cử, chuyện mua bán kết quả học tập không còn là xa lạ... Những minh chứng tiêu biểu gần đây như: Đối với HSSV: Biểu hiện nói xấu

người khác, đối trá, nói tục, chửi thề, cãi vã, đánh nhau giữa HSSV với nhau diễn ra ở nhiều trường học trong cả nước.. Thực tế cho thấy, những năm gần đây, trên cả nước diễn ra không ít vụ HSSV đánh nhau ở cả trong và ngoài trường học. HS đánh nhau không chỉ dùng chân tay hay cặp sách nữa mà còn cầm dao, kiếm và súng tự chế để “xử nhau” chỉ vì những lý do rất trẻ con như “nhìn đều”, không cho chép bài, nói xấu, ghen tuông hoặc đơn giản là đánh cho bõ ghét. Không chỉ đánh nhau, nói tục, chửi thề, cãi vã, hiện tượng học trò vô lễ, không tôn trọng thầy cô, gọi thầy cô bằng những từ ngữ vô văn hóa, xé bài kiểm tra trước mặt thầy, cãi thầy khi bị la mắng. diễn ra khá phổ biến, trở thành những tiêu cực trong môi trường học đường. Đơn cử như ngày 12/3/2021 trên mạng xã hội xuất hiện một video 5 phút ghi lại cảnh hai nữ sinh túm tóc, đánh nhau ngay trong lớp học dưới sự chứng kiến của bạn bè trong lớp. Sự việc xảy ra khiến dư luận xã hội bất bình và lo lắng về ý thức, thái độ thiếu tôn trọng thầy, cô giáo của một bộ phận học trò hiện nay, những clip video liên tục được tung lên mạng internet về BLHD với cảnh HS đánh nhau thô bạo, thậm chí là đã man trong sự chứng kiến vô cảm của bạn bè xung quanh. Tất cả điều đó đã gây ra những hệ lụy đáng tiếc cho xã hội và ảnh hưởng nghiêm trọng đến chất lượng giáo dục. VHHĐ bị biến dạng cũng là điều hiển nhiên. Thực tế đó đã làm cho những người có lương tri đau xót và đối với những nhà giáo chân chính thì chắc hẳn đó là sự xúc phạm nhân phẩm và đạo đức nghề nghiệp ghê gớm, xúc phạm đến truyền thống “tôn sư trọng đạo” của dân tộc. Đã đến lúc chúng ta cần phải quan tâm đến việc đẩy mạnh học tập Tư tưởng Hồ

Chí Minh về xây dựng VHHD cho HSSV hiện nay ở nước ta.

2.2. Vận dụng tư tưởng Hồ Chí Minh về xây dựng văn hoá học đường cho HSSV

2.2.1. Tổ chức duy trì và phát triển văn hoá đọc cho HSSV trong trường học

Tăng cường tổ chức những hoạt động đoàn thể của HSSV để tuyên truyền phát triển văn hóa đọc. Cần kết hợp với các công ty sách để tổ chức các hội chợ sách, nhằm giới thiệu quảng bá về sách, đồng thời cần có những đợt khuyến mãi, những chương trình bán sách giảm giá cho đối tượng SV để khuyến khích HSSV mua sách, tài liệu duy trì và phát triển văn hoá đọc. Tổ chức các buổi nói chuyện, kể chuyện sách, tặng sách để HSSV thấy được cái hay, cái đẹp của việc đọc sách. Trong trường học, hàng năm nên có một ngày gọi là ngày đọc sách của trường, trong đó có thi đọc sách và giới thiệu sách, và các hoạt động khác liên quan văn hoá đọc. Việc nâng cao văn hoá đọc trong SV có ý nghĩa rất quan trọng giúp cho SV có những kiến thức tổng hợp, trang bị những tri thức nghề nghiệp và kinh nghiệm sống. Để khi ra trường có kiến thức, kỹ năng sống và hội nhập với cuộc sống hiện đại. Việc SV quay lưng với văn hóa đọc là thực trạng đáng lo ngại. Chắc chắn sẽ không có SV không đọc sách mà có kiến thức sâu rộng và giàu các kỹ năng học tập cũng như kỹ năng sống. Cho dù phương tiện nghe nhìn hiện đại đến đâu cũng không thể thay thế cho việc đọc sách của con người. Và tất nhiên, không thể mất văn hóa đọc.

2.2.2. Xây dựng môi trường sư phạm, khung cảnh sư phạm và ứng xử sư phạm tốt nơi giảng đường

Dân tộc Việt Nam đã đúc rút được chân lý “không thầy đố mày làm nên” nhưng cũng rất biện chứng khi khẳng định “Thượng bất chính, hạ tất loạn”, “Người trên ở chẳng chính ngôi; Khiến cho kẻ dưới chúng tôi hỗn hào” hay muốn trò “tôn sư” thì trước hết thầy phải “trọng đạo”... Đúng trên quan điểm biện chứng, hiện tượng tiêu cực nảy sinh trong môi trường đại học hiện nay không thể và không nên đổ lỗi tất cả cho SV, có thể nói đó là cách nhìn phiến diện, bởi vì, những lỗi đó có thể bắt nguồn từ sự thiếu trách nhiệm, từ sự vi phạm VHHD của chính giảng viên. Vì vậy môi trường sư phạm và khung cảnh sư phạm là môi trường xung quanh học đường, đòi hỏi cảnh quan trường học phải xây dựng thật trong lành, văn hóa. Văn hóa thể hiện ở giáo viên, SV qua hành động, cử chỉ, ngôn ngữ giao tiếp hàng ngày. Môi trường xung quanh học đường là ý thức của giáo viên và SV khi bỏ rác đúng nơi quy định, không bẻ cây, khắc nhỏ, vẽ bậy lên tường, bần

học; không hút thuốc lá trong trường học; không nói tục, chửi thề... Những việc làm tưởng chừng rất nhỏ đó, nhưng là nền tảng hình thành chuẩn mực đạo đức ban đầu của một nhà giáo.

Phương pháp lao động sư phạm và giao tiếp ứng xử của những người hoạt động trong học đường phải được coi là mẫu mực cho xã hội. VHHD chính là “Văn hóa giao tiếp”, “Văn hóa ứng xử” của giáo viên và SV “Giáo viên phải là tấm gương tốt cho SV noi theo”, phải “Dùng nhân cách để giáo dục nhân cách”, phải xây dựng mối quan hệ tốt giữa thầy và trò, phải có quan hệ đúng mực, vừa nghiêm túc vừa thân mật, giản dị và chân thành. Giáo viên phải xác định đúng vai trò, nghĩa vụ và trách nhiệm đối với việc dạy “chữ” và dạy “người”, phải có ý thức trau dồi chuyên môn, làm cho SV thấy được cái hay, cái đẹp trong kiến thức được lĩnh hội, truyền cho SV niềm say mê về nghề nghiệp, phát huy tính tích cực, tự giác làm cho SV trân trọng, yêu quý nghề của mình lựa chọn.

2.2.3. Phối hợp với các lực lượng giáo dục trong nhà trường, tăng cường xây dựng kỷ cương, nề nếp trong học tập, sinh hoạt của đoàn viên, SV

Các tổ chức Đoàn, Hội phát huy vai trò của mình, tổ chức các hoạt động tập thể mang nhiều ý nghĩa giáo dục như hội diễn văn nghệ, bóng đá, cầu lông... Tổ chức các chương trình hành động tập thể như “Ngày chủ nhật xanh”, “Hiến máu nhân đạo”; chương trình quyên góp ủng hộ trẻ em khuyết tật, vùng sâu vùng xa... Qua đó, hình thành ở SV tinh thần đoàn kết, “thương người như thể thương thân”. Nhà trường phải xây dựng văn hóa trường học như đeo phù hiệu khi đến trường, mặc đồng phục vào các ngày quy định... nhằm tạo nên một nét văn hóa riêng của từng trường. Tổ chức các diễn đàn, hội nghị đoàn viên - SV trao đổi về nếp sống văn hóa, những chuẩn mực trong nếp sống sư phạm, phát động các phong trào thi đua học tập, nghiên cứu khoa học, cam kết văn minh học đường. Phòng quản lý SV phối hợp với các liên chi đoàn quán triệt trong SV thực hiện các kỳ thi trung thực, nghiêm túc “Nói không với tiêu cực trong thi cử và bệnh thành tích trong giáo dục”. Các thầy, cô giáo phải xử lý nghiêm khắc đối với những SV có hành vi tiêu cực trong thi cử để làm gương cho các SV khác. Trung tâm phục vụ SV phối hợp với các Liên chi đoàn phát động phong trào xây dựng phòng ở kiểu mẫu trong ký túc xá, xây dựng giảng đường sạch đẹp. Nhà trường tổ chức sinh hoạt dân chủ, hội nghị dân chủ để SV bày tỏ tâm tư nguyện vọng của mình. Tăng cường xây dựng các câu lạc bộ mang tính học thuật ở các

khoa giúp SV có điều kiện rèn luyện kỹ năng giao tiếp, rèn luyện văn hóa sư phạm. Ngoài ra, Đoàn thanh niên, Hội SV cần kịp thời khen thưởng đoàn viên, SV thực hiện tốt nề nếp văn hóa, xử lý nghiêm đối với những SV vi phạm.

2.2.4. Có sự phối hợp giữa gia đình - nhà trường và xã hội trong việc giáo dục VHHD cho SV

Hiện nay việc kết hợp giữa gia đình - nhà trường và xã hội trong việc giáo dục VHHD cho HS phát triển toàn diện về đức, trí, thể, mỹ, như Chủ tịch Hồ Chí Minh đã từng dạy: “Phải liên hệ mật thiết với gia đình học trò. Bởi vì giáo dục trong nhà trường chỉ là một phần, còn cần có sự giáo dục ngoài xã hội và trong gia đình để giúp cho việc giáo dục nhà trường tốt hơn. Giáo dục trong nhà trường dù tốt mấy nhưng thiếu giáo dục trong gia đình và ngoài xã hội thì kết quả cũng không hoàn toàn”.

Như chúng ta đã biết nói đến gia đình là nói đến cái nôi sinh thành, dưỡng dục, là nơi định hướng các giá trị đạo đức, nhân cách của HSSV. Gia đình cũng là nơi gìn giữ những giá trị đạo đức truyền thống tốt đẹp của dân tộc. Điều đó được ý thức rất đầy đủ về quan niệm của cha mẹ trong quá trình vào đời của con cái, trong học tập, phát triển nghề nghiệp tương lai, phát triển

nhân cách trong quan hệ tình bạn và tình yêu, gia đình hạnh phúc và ý thức trách nhiệm công dân.

3. Kết luận

Trong bối cảnh đổi mới giáo dục hiện nay, xây dựng VHHD cần được xem là một biện pháp hữu hiệu để ngăn chặn, chấm dứt và hướng tới xóa bỏ BLHD, xây dựng nhà trường thành trường học văn hóa- trí tuệ. Chúng tôi hy vọng rằng với một số giải pháp cơ bản trên sẽ giúp cho HSSV trở thành những người vừa “hồng” vừa “chuyên”. Xứng đáng vai trò người chủ nước nhà trong tương lai, góp phần to lớn trong công cuộc xây dựng và bảo vệ đất nước.

Tài liệu tham khảo

1. Giáo trình tư tưởng Hồ Chí Minh, Nxb chính trị quốc gia năm 2003, 2009, 2011
2. Văn kiện hội nghị lần thứ 5 BCHTW khóa VI. Nxb chính trị Quốc gia.
3. Tư tưởng Hồ Chí Minh về bồi dưỡng, giáo dục thanh niên. *Tạp chí Tư tưởng văn hoá, số 10, 2003*
4. Hồ Chí Minh- Biên niên tiểu sử, NXB. Chính trị Quốc gia, Hà Nội, 2006.
5. *Xây dựng và phát triển nền văn hoá Việt Nam tiên tiến đậm đà bản sắc dân tộc*. Nghị quyết TW 5 khoá 8.

Áp dụng hoạt động “Đọc quay vòng... (tiếp theo trang 104)

2.2.2. Đọc quay vòng khuyến khích học sinh tham gia (trong khi thảo luận) vào các hoạt động đọc. Sinh viên tích cực tham gia thảo luận nhóm trong lớp (giơ tay đóng góp ý kiến, hăng hái tham gia thảo luận bằng cách đặt và trả lời câu hỏi, giúp nhau nêu câu hỏi, tham gia thảo luận sôi nổi). Bên cạnh đó, người học hào hứng tham gia những cuộc nói chuyện không dứt dù đã hết giờ.

2.2.3. Đọc quay vòng khuyến khích học sinh thảo luận thêm (sau thảo luận) trong các hoạt động đọc. Hết thời gian học sinh vẫn trao đổi với nhau về các nhân vật trong truyện. Nếu một sinh viên phải đọc hết một câu chuyện với tất cả các vai thì họ không thể khai thác sâu nội dung câu chuyện. vì thế mỗi người đảm nhận một vai và khi thảo luận họ sẽ chia sẻ vai của mình, giúp các thành viên khác hiểu câu chuyện rõ nét hơn, đa dạng hơn.

3. Kết luận

Dựa trên sự kết hợp giữa kết quả từ bảng câu hỏi và quan sát hàng tuần của giáo viên, có thể kết luận rằng “đọc quay vòng” có hiệu quả trong việc phát triển khả năng phân tích văn bản của học sinh khi

các em đảm nhận các vai trò khác nhau. Bên cạnh đó, các sinh viên nhận thấy rằng chiến lược này làm tăng hứng thú và mong muốn giao tiếp, nâng cao sự tự tin, hợp tác và kỹ năng tư duy phản biện của họ. Ngoài ra, hoạt động này không những đem lại lợi ích cho môn đọc nói riêng, mà rất hữu ích cho kỹ năng viết, kỹ năng nói trước tập thể và kỹ năng nghe và chọn lọc thông tin. Học sinh có cơ hội nói về sách với bạn bè. Thông qua những cuộc trò chuyện này, họ xây dựng cộng đồng đọc, học tập các hành vi nói và nghe, hiểu sâu hơn về sách và nhận ra rằng việc đọc rất thú vị.

Tài liệu tham khảo

- Armahedi.2003. Developing Students’ Reading Strategies Using Subject Area Reading Bandung.
- Braunger, J. & Lewis, J.P. 2001. Building a Knowledge Base in Reading. Newark, DE: International Reading Association. Brassell, D. & Rasinski, T. 2008. Comprehension that Works; Taking Students Beyond Ordinary Understanding to